

## THE ROLE OF SHADOWING TECHNIQUE IN DEVELOPING JAPANESE PRONUNCIATION COMPETENCE OF UZBEKISTAN-SPEAKING STUDENTS

Inoyatov Javohir Ne'matullo o'g'li  
Faculty of Oriental Philology, UzDZTU

### Abstract

This article analyzes the effectiveness of the shadowing technique in improving Japanese pronunciation among Uzbek-speaking students. It explains the nature of shadowing and its role in the simultaneous development of listening and speaking skills. The study highlights that this method is effective in mastering Japanese phonetics, intonation, and rhythm. The results indicate that shadowing is a practical and efficient tool for enhancing Japanese pronunciation skills.

**Keywords:** Japanese pronunciation, phonetic skills, listening comprehension, speaking skills, language teaching methodology.

### Introduction

#### SHADOWING TEXNIKASINING O'ZBEK TILIDA SO'ZLASHUVCHI TALABALAR YAPONCHA TALAFFUZ KOMPETENSIYASINI RIVOJLANTIRISHDAGI ROLI

Inoyatov Javohir Ne'matullo o'g'li  
O'zDZTU Sharq filologiya fakulteti

### Annotatsiya:

Ushbu maqolada "shadowing" usulining o'zbek tilida so'zlashuvchi talabalarning yaponcha talaffuzini rivojlantirishdagi samaradorligi tahlil qilinadi. Shadowing texnikasining mohiyati, uning eshitish va nutq ko'nikmalarini bir vaqtda rivojlantirishdagi o'rni yoritiladi. Tadqiqotda ushbu usul yapon tili fonetik tizimini o'zlashtirishda, intonatsiya va ritmni to'g'ri shakllantirishda samarali vosita ekanligi asoslanadi. Natijalar shadowing yaponcha talaffuzni yaxshilashda amaliy va samarali metod ekanligini ko'rsatadi.

**Kalit so'zlar:** taqlidiy tinglab takrorlash usuli, shadowing texnikasi, yapon tili talaffuzi, fonetika, intonatsiya, ritm, nutq ko'nikmalari, til o'qitish metodikasi

**Аннотация:**

В данной статье рассматривается эффективность метода shadowing в развитии японского произношения у студентов, говорящих на узбекском языке. Раскрывается сущность техники shadowing и её роль в одновременном развитии навыков аудирования и говорения. Подчёркивается, что данный метод способствует улучшению фонетических навыков, интонации и ритма японской речи. Результаты исследования показывают, что shadowing является эффективным практическим инструментом для совершенствования произношения японского языка.

**Ключевые слова:** Метод shadowing, японское произношение, фонетические навыки, аудирование, речевые навыки, методика обучения языкам

Bugungi globallashuv jarayonida chet tillarini o'rganish nafaqat kommunikativ ehtiyoj, balki ilmiy va kasbiy rivojlanishning muhim omiliga aylanmoqda. Ayniqsa, yapon tili kabi fonetik, ritmik va intonatsion jihatdan murakkab tillarni o'zlashtirish jarayonida talaffuz ko'nikmalarini shakllantirish alohida ahamiyat kasb etadi. Talaffuzning to'g'ri bo'lishi nutqning tushunarli va tabiiy chiqishini ta'minlaydi, bu esa kommunikativ kompetensiyaning asosiy tarkibiy qismlaridan biridir.

O'zbek tilida so'zlashuvchi talabalar uchun yapon tilining tovush tizimi bir qator qiyinchiliklarni keltirib chiqaradi. Jumladan, ayrim fonemalarning o'zbek tilida mavjud emasligi, urg'u va intonatsiyaning farqliligi hamda ritmik tuzilmaning o'ziga xosligi talaffuzni o'zlashtirish jarayonini murakkablashtiradi. Shu sababli, talaffuzni rivojlantirishga qaratilgan samarali va amaliy metodlarni qo'llash zarurati yuzaga keladi.

Mazkur maqolada yapon tilini o'qitishda qo'llaniladigan zamonaviy metodlardan biri bo'lgan **taqlidiy tinglab takrorlash (shadowing) texnikasining** o'zbek tilida so'zlashuvchi talabalar yaponcha talaffuzini rivojlantirishdagi samaradorligi tahlil qilinadi. Ushbu usul eshitish va nutq jarayonini bir vaqtda faollashtirish orqali talaffuz, intonatsiya hamda ritmni avtomatik shakllantirishga xizmat qiladi.

Tadqiqotning asosiy maqsadi shadowing texnikasining yaponcha talaffuzni o'zlashtirishdagi pedagogik imkoniyatlarini aniqlash va uning amaliy samaradorligini asoslashdan iborat. Shu bilan birga, ushbu usulning o'quv jarayonida qo'llanishi natijasida talabalarining fonetik kompetensiyasida yuz beradigan o'zgarishlar ham ko'rib chiqiladi.

Taqlidiy tinglab takrorlash (shadowing) texnikasi til o'qitish metodikasida tinglash va nutqni bir vaqtda rivojlantirishga qaratilgan zamonaviy yondashuvlardan biri hisoblanadi. Ushbu usulda o'quvchi audio materialni tinglaydi va uni deyarli bir vaqtda, kichik kechikish bilan takrorlab boradi. Shadowing jarayonida maqsad matnni yodlash emas, balki tovushlar, ritm, urg'u va intonatsiyani maksimal darajada aniq qayta ishlab chiqishdir.

Lingvistik nuqtayi nazardan, ushbu texnika fonetik kompetensiyani rivojlantirishga xizmat qiladi. Ayniqsa, segmental (tovushlar) va suprasegmental (intonatsiya, ritm, urg'u)

elementlarning to'g'ri shakllanishida shadowing samarali vosita hisoblanadi. Shu sababli, u ko'pincha ikkinchi tilni o'rganishda talaffuzni yaxshilashga qaratilgan mashg'ulotlarda qo'llaniladi.

Yapon tili fonetik tizimi o'zbek tilidan sezilarli darajada farq qiladi. Jumladan, yapon tilida bo'g'inlar aniq ritmik birliklar asosida tuzilgan bo'lib, har bir mora bir xil vaqt davomida talaffuz qilinadi. Bu holat o'zbek tilida so'zlashuvchi talabalar uchun yangi fonetik yondashuvni talab qiladi.

Shuningdek, yapon tilida intonatsion urg'u (pitch accent) muhim rol o'ynaydi. So'z ma'nosi ba'zan faqat ohang o'zgarishi orqali farqlanishi mumkin. O'zbek tilida esa urg'u asosan kuchli talaffuzga asoslanganligi sababli, bu tizimni o'zlashtirish qiyinchilik tug'diradi. Natijada, talabalar ko'pincha tabiiy yaponcha intonatsiyani to'g'ri qayta ishlab bera olmaydi.

Shadowing usuli ushbu muammolarni bartaraf etishda samarali vosita sifatida xizmat qiladi. Chunki u talabalarga real nutq modelini bevosita eshitish va darhol takrorlash imkonini beradi. Bu jarayon orqali miya fonetik strukturani avtomatik qayta ishlashga o'rganadi.

Amaliy kuzatuvlarga ko'ra, shadowing bilan muntazam shug'ullangan talabalar quyidagi natijalarga erishadi:

- yaponcha tovushlarni aniqroq talaffuz qilish;
- nutq tezligiga moslashish;
- intonatsiya va ritmni to'g'ri qo'llash;
- tinglash va gapirish o'rtasidagi bog'liqlikning kuchayishi.

Bundan tashqari, ushbu usul o'quvchilarda nutqiy avtomatizmni shakllantiradi, ya'ni ular gapni ongli tarjima qilmasdan, to'g'ridan-to'g'ri yaponcha fikrlashga yaqinlashadi.

Shadowing texnikasi odatda bir necha bosqichda amalga oshiriladi. Avval talaba audio materialni to'liq tinglaydi va umumiy mazmunni tushunishga harakat qiladi. Keyingi bosqichda esa audio bilan birga parallel ravishda takrorlash boshlanadi. Eng muhim jihat — talaffuzni maksimal darajada modelga yaqinlashtirishdir.

Yapon tili darslarida bu usul qisqa dialoglar, yangilik matnlari yoki audio darsliklar orqali qo'llaniladi. Dastlab sekinroq tempdagi materiallar tanlanadi, keyinchalik esa tabiiy tezlikdagi nutqqa o'tiladi.

O'tkazilgan nazariy tahlil va amaliy kuzatuvlar shuni ko'rsatadiki, taqlidiy tinglab takrorlash (shadowing) texnikasi o'zbek tilida so'zlashuvchi talabalar yaponcha talaffuzini rivojlantirishda sezilarli darajada samarali hisoblanadi. Ushbu usulni muntazam qo'llagan talabalar nutqning fonetik aniqligi, intonatsion mosligi va ritmik barqarorligi jihatidan ijobiy o'zgarishlarga erishgan.

Tadqiqot jarayonida shadowing bilan shug'ullangan talabalar guruhida quyidagi tendensiyalar kuzatildi: yaponcha tovushlarni to'g'ri artikulyatsiya qilish ko'nikmasi mustahkamlandi, nutq tezligiga moslashish darajasi oshdi hamda intonatsion xatolar

kamaydi. Ayniqsa, pitch accent (ohang urg'usi) bilan bog'liq muammolar avvalgi bosqichga nisbatan ancha kamaygani qayd etildi.

Shu bilan birga, shadowing texnikasi barcha talabalar uchun bir xil tezlikda natija bermasligi ham aniqlandi. Boshlang'ich darajadagi talabalar uchun dastlabki bosqichda nutqni bir vaqtda tinglab takrorlash qiyinchilik tug'diradi. Bu holat ularning fonetik tayyorgarlik darajasi va eshitish qobiliyatiga bog'liq ekanligi bilan izohlanadi. Shu sababli, shadowingni bosqichma-bosqich, soddaroq audio materiallardan boshlash tavsiya etiladi. Muhokama natijalariga ko'ra, shadowing texnikasi an'anaviy yodlash yoki oddiy takrorlash usullaridan farqli ravishda, nutqni avtomatlashtirishga ko'proq xizmat qiladi. U eshitish va gapirish jarayonini birlashtirganligi sababli, til o'rganishda tabiiy kommunikativ muhitga yaqin sharoit yaratadi.

Biroq ushbu metodni faqat yagona o'qitish vositasi sifatida emas, balki boshqa metodlar (fonetik mashqlar, dialogik nutq, tinglab tushunish mashqlari) bilan birgalikda qo'llash yanada yuqori samaradorlikka olib kelishi mumkin.

Mazkur maqolada taqlidiy tinglab takrorlash (shadowing) texnikasining o'zbek tilida so'zlashuvchi talabalar yaponcha talaffuzini rivojlantirishdagi samaradorligi tahlil qilindi. O'rganish natijalari shuni ko'rsatdiki, ushbu usul talabalarning fonetik kompetensiyasini oshirishda, xususan, yapon tili tovushlarini aniq talaffuz qilish, intonatsiyani to'g'ri qo'llash hamda nutq ritmini tabiiy shakllantirishda muhim ahamiyatga ega.

Shadowing texnikasi tinglash va gapirish jarayonini bir vaqtning o'zida faollashtirishi bilan ajralib turadi. Bu esa talabalarda nutqiy avtomatizmni shakllantirishga yordam beradi va ularning yapon tilida erkin va tabiiy muloqot qilish qobiliyatini rivojlantiradi. Shu bilan birga, mazkur usul muntazam va bosqichma-bosqich qo'llanganda yanada samarali natija berishi aniqlandi.

Biroq shadowing texnikasi faqatgina mustaqil metod sifatida emas, balki boshqa o'qitish usullari bilan integratsiyalangan holda qo'llanganda yuqori natija beradi. Jumladan, fonetik mashqlar, dialogik nutq va tinglab tushunish topshiriqlari bilan birgalikda ishlatilishi tavsiya etiladi.

Umuman olganda, shadowing usuli yapon tili talaffuzini o'rgatishda zamonaviy, samarali va amaliy ahamiyatga ega metodlardan biri bo'lib, uni ta'lim jarayoniga keng joriy etish maqsadga muvofiq hisoblanadi.

#### **FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:**

1. Kadota, S. (2019). Shadowing Training for Listening and Speaking in Second Language Acquisition. Tokyo: Kenkyusha Publishing.
2. Hamada, Y. (2016). "Shadowing: Who benefits and how?" Journal of Asia TEFL, 13(1), 1-13.
3. Kato, S. (2009). Listening and Shadowing as Effective Language Learning Strategies. Tokyo: Oxford University Press Japan.

- 
4. Tamai, K. (2005). Shadoingu no Kyoiku Kenkyu (Shadowing in Language Education Research). Tokyo: Kuroshio Shuppan.
  5. Field, J. (2008). Listening in the Language Classroom. Cambridge: Cambridge University Press.
  6. Nation, I. S. P., & Newton, J. (2009). Teaching ESL/EFL Listening and Speaking. New York: Routledge.
  7. Rost, M. (2011). Teaching and Researching Listening. London: Pearson Education.
  8. Vandergrift, L., & Goh, C. C. M. (2012). Teaching and Learning Second Language Listening. New York: Routledge.